

1958, 1960, 1970, 1999; zlato pero, Beograd 1966, 1973; zlato plaketo BIB, Bratislava 1969, 1971, 1977; nagrado Prešernovega sklada, Ljubljana 1972; nagrado najlepša slovenska knjiga za otroke, 1993, 2000; častno listo IBBY, Sevilla 1994; nagrado Hinko Smrekar za življenjsko delo, Ljubljana 1995.

Dela Marlenke Stupica so prestala presojo mnogih generacij in vedno znova se izkaže, da nagovarjajo z enakim žarom in močjo kot ob času svojega nastanka. »Starejši otroci« ob njih občutimo nostalgijo po časih, ko se časa še nismo zavedali, ko nas je preveval tisti občutek večnosti, ki mine, ko se na robu odraslosti zavemo svoje minljivosti. Nostalgija po časih, ko je na Benedikovem vrtu še živel prijazna gospa, Benedikova mama ... Na prvi pogled preprosta podoba, v katero je avtorica uspela zgostiti svoj življenjski kredo in vse svoje slikarsko mojstrstvo. Ta in še mnoge druge slike Marlenke Stupica z likovnimi besedami pričajo o obstoju tiste odličnosti, ki zasluži nagrado za življenjsko delo.

Črtomir Freljih

ZORKO SIMČIČ

se je rodil leta 1921 v Mariboru. Uveljavil se je že s prvim romanom *Prebujenje* (1943). Med vojno je izdal zbirko humoresk in satir *Tragedija stoletja* ter napisal libreto *Krst pri Savici* in dramo *Zadnji akord*. Maja 1945 se je umaknil na Koroško. Pozneje je odšel v Italijo, nato pa je emigriral v Argentino. V Buenos Airesu

je bil organizator kulturnega življenja pri Slovenski kulturni akciji in 12 let urednik revije *Meddobje*. Med njegovimi dramami sta najpomembnejši *Zgodaj dopolnjena mladost* in *Tako dolgi mesec avgust*. Za roman *Človek na obeh straneh stene* je prejel nagrado Prešernovega sklada. Leta 1994 se je vrnil v domovino. Lani je presenetil z 700 stranmi dolgim romanom *Poslednji deseti bratje*.

Iz obrazložitve nagrade:

Vrhunec je Simčičevo pisateljstvo brez dvoma doseglo z najnovejšim romanom *Poslednji deseti bratje*. Izjemno obsežno besedilo je nastajalo nekaj desetletij. Stavljeno je mozaično, glede dogajalnega časa in prostora polifono, s številnimi pripovednimi vložki in raznovrstnimi pasajami. Avtor je kolektiv svojih junakov postavil v različne geografske prostore od Trsta do Montevidea, od Tokia do Toronta in še kam.

Skupni imenovalec Simčičevih razseljenih oseb je njihova desetniška usoda, kakor jo sicer poznamo iz ljudskega izročila, a tako, da roman to izročilo po eni strani konkretizira, po drugi pa univerzalizira. Konkretizira tako, da so begunske, po večini na resničnih biografijah temelječe (in nato literarno preoblikovane) usode posledica zgodovinskega dogajanja na slovenskih tleh med drugo svetovno vojno oziroma po zmagi revolucije. Ta je, med drugim, nekaj tisoč Slovencev pognala v begunstvo in jih nato obsodila na nove življenjske začetke v diaspori, zlasti v Argentini. Univerzalnost zgodbe o desetih bratih oziroma o »sodobnem desetništvu« pa Simčič razvija in pogloblja predvsem na filozofsko-teološki ravni. To je ena bistvenih dimenzij romana: gre namreč za vprašanje o smislu življenja v begunstvu. Vprašanje desetništva je rdeča nit romana, saj ga srečujemo skozi ves roman. Tudi, ne nazadnje, v navezavi na Kristusa, ki je, z eno besedo, prevzel trpljenje drugih nase. V tem smislu je mogoče govoriti o desetništvu kot posebnem, če uporabim Simčičev besednjak, »zadostičevanju za druge«. To ni formula onkraj dvoma, ampak predvsem – vsej negotovosti in nedoumljivosti navkljub – drža upanja

in ljubezni ter iz nje izhajajoče življenjske prakse. Pa spet vprašanj brez dokončnih odgovorov.

Razpon različnih desetniških leg, kakor jih srečamo pri vsakem izmed poslednjih desetih bratov, sega od upanja do obupa; od hvaležnosti za življenje, kakršnokoli že je, pa do nepredvidljivih ali celo absurdnih zasukov in tudi skrajne skepse, porojene iz spoznanja, da je lahko, kot je rečeno nekje v romanu, »misl, da smo morali od doma po ukazu neke Usode, nesmiselna«. Razmere v povojni Sloveniji sicer niso tema *Poslednjih desetih bratov*, srečamo le kakšen pomenljivo kritičen namig v tej smeri. Ob tem je treba reči vsaj to, da Simčičeva subtilna freska življenja v slovenski diaspori na način pars pro toto ponuja več kot dovolj nastavkov za razumevanje pomembnega, a v širši, z različnimi predsodki obremenjeni javnosti vse premalo znanega dela slovenske polpreteklosti. Ide-

jo desetništva na tej ravni je moč razumeti tudi kot konkretno spravno daritev, pa ne na oltar zgodovine ali domovine, temveč kot odrešitev, kakor je mogoča šele prek zastojne žrtve in njene ljubezni za nič, ki je ljubezen za vse.

Literarno ustvarjanje Zorka Simčiča danes sodi v kánon slovenske književnosti 20. stoletja. Pa ne samo to. Njegovi *Poslednji deseti bratje* so véliki roman slovenske književnosti 21. stoletja.

Matevž Kos

V številki 39–40 revije *Otrok in knjiga* smo leta 1995 objavili Poniževu recenzijo Simčičeve simbolne pripovedi za mlade *Trije muzikantje ali povratek lepe Vide*, v številki 42 pa dve leti kasneje še avtorjevo razmišljanje o mladinski književnosti in mladih bralcih.

NAGRADA DESETNICA 2013

Desetnica je nagrada za otroško in mladinsko književnost, ki jo podeljuje Društvo slovenskih pisateljev za uveljavljanje izvirnega otroškega in mladinskega leposlovja znotraj Društva slovenskih pisateljev kakor tudi v širši javnosti.

Nagrada je namenjena širšemu priznavanju ter uveljavljanju otroške oziroma mladinske literature v stanovski organizaciji, literarnokritičski stroki in javnosti. Izvirna otroška in mladinska literatura je že dolga desetletja na visoki ravni ter sodi med najbolj brano domače leposlovje. Obenem pomeni temelj oblikovanja bralnih navad in ljubezni do branja. Potreba po stanovski nagradi je povsem razumljiva, saj pomeni enega osnovnih korakov do dokončnega izenačevanja statusa mladinske literature

z nemladinsko, tako znotraj Društva slovenskih pisateljev kot v širši javnosti.

Nagrada Desetnica za najboljše otroško in mladinsko delo v poeziji ali prozi Društvo slovenskih pisateljev podeljuje vsako leto v mesecu maju za obdobje zadnjih treh let izključno članom Društva slovenskih pisateljev, ki ustvarjajo v slovenskem jeziku. Nagrado podeli na podlagi izbora, ki ga pripravi strokovnjak za mladinsko književnost, o izboru pa odloča pet- do sedemčlanska žirija v sestavi mladinskih in nemladinskih avtorjev, ki so izključno člani Društva slovenskih pisateljev. Nihče od članov žirije hkrati s svojim delom ne more sodelovati v izboru ali se potegovati za nagrado.

Tako kot vsa leta doslej je izbor knjig za nagrado pripravila strokovna sodelavka red. prof. dr. Dragica Haramija. Iz priročnikov za branje kakovostnih